

Прокуратура України

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ПРОКУРАТУРА

вул. Князя Чорного, 9, м. Чернігів, 14000 факс: (0462) 77-70-28

e-mail: sekretariat@chrg.gov.ua, web: <https://chrg.gov.ua>

Код ЄДРПОУ 02910114

ПОВІДОМЛЕННЯ

про зміну раніше повідомленої підозри у вчиненні кримінального правопорушення

м. Чернігів

14 квітня 2023 року

Прокурор у кримінальному провадженні – прокурор відділу протидії злочинам, вчиненим в умовах збройного конфлікту, Чернігівської обласної прокуратури Авдієнко Ярослав Валентинович, розглянувши матеріали кримінального провадження, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 22023270000000018 від 26.01.2023 за ознаками вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28 ч. 1 ст. 438 КК України, встановивши наявність достатніх доказів для повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, відповідно до ст. ст. 40, 42, 276, 277, 278 КПК України, -

ПОВІДОМИВ:

Дударєву Олександрову Володимировичу,
03.05.1990 р.н., громадянину Російської
Федерації, військовослужбовцю 74-ї окремої
мотострілецької бригади 41
загальновійськової Червонопрапорної армії
ЗС РФ (в/ч 21005), адреса проживання та
реєстрації: Російська Федерація, Кемеровська
область, м. Юрга, вул. Кірова, 20, кв. 54,
місце народження не встановлено,

**про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28 ч. 1 ст. 438
КК України, тобто в жорсткому поводженні з цивільним населенням,
вчиненому за попередньою змовою групою осіб.**

19 лютого 2014 року представники Російської Федерації (далі – РФ), які проходили військову службу у збройних силах, органах поліції, органах державної безпеки, розвідувальних органах РФ, особи яких встановлюються, зайняли об'єкти нафтогазовидобування в межах континентального шельфу України, перелік яких визначено постановою Кабінету Міністрів України

від 23.08.2022 № 945 «Про затвердження переліку об'єктів нафтогазовидобування в межах континентального шельфу України, які є окупованими Російською Федерацією».

З 20 лютого 2014 року всупереч вимогам пунктів 1, 2 Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 05 грудня 1994 року, принципам Заключного акта Наради з безпеки і співробітництва в Європі і вимогам ч. 4 ст. 2 Статуту ООН і декларацій Генеральної Асамблеї ООН від 09 грудня 1981 року №36/103, від 16 грудня 1970 року №2734(XXV), від 21 грудня 1965 року № 2131 (XX), Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 року № 3314 (XXIX), ст.ст. 1, 2 Конституції України на територію України, а саме на територію півострова Крим, розпочато збройне вторгнення збройних сил РФ (далі – ЗС РФ), приховане твердженням керівників РФ про переміщення військових підрозділів в рамках звичайної ротації сил Чорноморського флоту, які у взаємодії з військовослужбовцями Чорноморського флоту РФ та іншими підрозділами ЗС РФ здійснили блокування й захоплення адміністративних будівель і ключових об'єктів військової та цивільної інфраструктури України, забезпечили військову окупацію території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя. 18 березня 2014 року РФ оголосила про офіційне включення Криму до її території. З того часу РФ продовжує здійснювати ефективний контроль над цією територією.

Протягом березня та на початку квітня 2014 року, паралельно до подій у Криму, під безпосереднім керівництвом та контролем нестворених на цей час представників влади та ЗС РФ, представники іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією взяли під контроль будівлі, в яких знаходилися органи місцевої влади та місцеві органи виконавчої влади України, військові об'єкти України в окремих районах Донецької та Луганської областей України. 07 квітня 2014 року в м. Донецьку створено терористичну організацію «Донецька народна республіка» (далі за текстом – «ДНР»), а 27 квітня 2014 року в м. Луганську – терористичну організацію «Луганська народна республіка» (далі за текстом – «ЛНР»), у складі яких утворені незаконні збройні формування, які функціонують і по теперішній час.

Організовані збройні групи «ДНР», «ЛНР» з моменту утворення перебували під відповідальним командуванням, яке своєю чергою контролювалося і координувалося РФ. Вказані групи, починаючи з квітня 2014 року, систематично брали участь у військових діях проти СБУ, ЗСУ та інших Сил оборони України. Громадяни РФ, які були представниками збройних сил, органів поліції, органів державної безпеки, розвідувальних органів РФ, брали активну участь в організації та керівництві діяльністю незаконних збройних формувань (далі – НЗФ) «ДНР», «ЛНР». На початку квітня 2014 року на території Донецької області України створено непередбачене законами України збройне формування, яке мало організовану структуру військового типу, а саме єдиноначальність, підпорядкованість, чітку ієрархічність та дисципліну, було озброєне вогнепальною зброєю, вибухівкою, тяжким військовим озброєнням та військовою

технікою. В зазначеному формуванні було визначено механізм вступу до нього, порядок проходження служби, в кожному структурному підрозділі ставились завдання щоденної діяльності, яка полягала в здійсненні методами військових операцій силової підтримки незаконно створених структур «ДНР», придушення організованого опору населення на окупованій території, депортації населення Донецької області, встановлення режиму воєнного стану, протистояння правоохоронним органам державної виконавчої влади України, знищення їх живої сили та матеріальних засобів, а також скоєння інших тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень. Підрозділи вказаного формування 12 квітня 2014 року захопили м. Слов'янськ, м. Краматорськ та низку менших населених пунктів Донецької області. Надалі ці підрозділи дислокувались в різних населених пунктах і місцевостях Донецької області та мали загальну координацію керівництва. З початком антитерористичної операції 14 квітня 2014 року ці НЗФ вступали в збройні сутички з СБУ та ЗСУ за контроль над частинами території України. Зоною проведення антитерористичної операції було охоплено Донецьку і Луганську області (з 14 квітня 2014 року), а також Ізюмський район та м. Ізюм Харківської області (з 14 квітня по 7 вересня 2014 року). Внаслідок військових дій у період з травня по серпень 2015 року Уряду України вдалося повернути під свій контроль деякі території Донецької та Луганської областей, але з того часу певні частини цих регіонів залишилися непідконтрольними Уряду.

Організованість НЗФ «ДНР», «ЛНР» з моменту утворення та перебування під відповідальним командуванням та інтенсивність участі вказаних формувань у збройних зіткненнях з силами правопорядку та ЗСУ вказує на те, що на початку квітня 2014 року ситуація на Сході України досягла рівня збройного конфлікту. Цей збройний конфлікт був міжнародним, на що вказує здійснення РФ загального контролю над НЗФ «ДНР», «ЛНР». Так, вказані групи, починаючи з квітня 2014 року, систематично брали участь у військових діях проти СБУ, ЗСУ та інших Сил оборони України. РФ визначально здійснювала загальний контроль як над керівниками т.зв. «ДНР» та «ЛНР», так і над їх незаконними збройними формуваннями, на що вказують участь РФ в організації та плануванні військових операцій недержавних збройних формувань (через участь громадян РФ, які були представниками збройних сил, органів поліції, органів державної безпеки, розвідувальних органів РФ, в організації та керівництві діяльністю НЗФ «ДНР», «ЛНР»; концентрацію військової техніки та розгортання відповідної військової інфраструктури та логістичних вузлів РФ біля кордону з Україною навесні 2014 року), фінансування недержавних збройних формувань, забезпечення зброєю та іншим обладнанням (через поставку РФ важкої зброї та іншого військового обладнання до «ДНР» та «ЛНР»; фінансування РФ НЗФ «ДНР», «ЛНР»); навчання членів недержавних збройних формувань, забезпечення операційною підтримкою недержавних збройних формувань (через створення на території РФ навчальних таборів для представників НЗФ «ДНР» та «ЛНР»); поділ спільного кордону з державою, де діють недержавні збройні формування (у травні-червні 2014 року підтримувані РФ НЗФ разом із ЗС РФ захопили контроль над частиною державного кордону України з РФ і утримують його до цього часу); надання

власної інфраструктури недержавним збройним формуванням (місць позбавлення волі та СІЗО, доступу до фінансової та судової системи, до лікування представників НЗФ «ДНР», «ЛНР» тощо); з серпня 2014 року безпосередню участь у збройному конфлікті беруть представники ЗС РФ та окремі підрозділи ЗС РФ та інших військових формувань РФ; на території РФ відбувається набір та вербування осіб для участі у збройному конфлікті на боці «ДНР», «ЛНР»; територія РФ використовується для здійснення безпосередніх нападів на територію України. Відповідно до ч. 2 ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII окремі території України, що входять до складу Донецької та Луганської областей, є окупованими Російською Федерацією (у тому числі окупаційною адміністрацією Російської Федерації) починаючи з 7 квітня 2014 року.

З 30 квітня 2018 по 24 лютого 2022 року відповідно до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» Об'єднаним оперативним штабом ЗСУ проводилася Операція Об'єднаних сил, спрямована на військову протидію діяльності збройних формувань РФ та проросійських незаконних збройних формувань на сході України.

24 лютого 2022 року президент РФ оголосив початок т.зв. «спеціальної військової операції». Після цього, близько четвертої години ранку, ЗС РФ та інші збройні формування РФ здійснили ракетно-артилерійські удари, бомбардування авіацією по всій території України, а також розпочали широкомасштабне військове вторгнення на територію України, увійшовши з боку РФ, Білорусі та тимчасово окупованої території АРК, у якому беруть активну участь також представники іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців так званих «ДНР» та «ЛНР», створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих РФ. З того моменту Україна здійснює збройну відсіч вздовж всієї лінії фронту.

Закони та звичаї війни (міжнародне гуманітарне право) застосовуються з моменту виникнення збройного конфлікту або часткової чи цілковитої окупації держави, навіть якщо ця окупація не натрапляє на жодний збройний спротив (ст.ст. 2(1), 2(2), 3(1) спільні для Женевських конвенцій про захист жертв війни від 12.08.1949, які ратифіковані Україною із застереженнями Указом ПВР УРСР від 03.07.1954 та з подальшим зняттям застережень Законом України № 3413-IV від 08.02.2006).

Відповідно до юридичної позиції Конституційного Суду України щодо принципу дружнього ставлення до міжнародного права мають враховуватися приписи чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та практику тлумачення і застосування цих договорів міжнародними органами, юрисдикцію яких визнала Україна (абз. 3 пп. 2.3 п. 2 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 01.06.2016 № 2-рп/2016 у справі № 1-1/2016). Зокрема, на підставі ст. 12(3) Римського статуту Міжнародного кримінального суду заявами від 09.04.2014, 08.09.2015

Україна визнала юрисдикцію цього міжнародного юрисдикційного органу; як держава-член ООН, зважаючи на резолюції 808(1993) від 22.02.1993 та 827(1993) від 25.05.1993, ухвалені Радою Безпеки ООН, Україна визнала юрисдикцію Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчиненні на території Югославії (далі — МТКЮ).

Відповідно до рішення Апеляційної палати МТКЮ у справі щодо Душко Тадича від 02.10.1995, збройний конфлікт існує щоразу, коли існує застосування збройної сили між державами (міжнародний збройний конфлікт) або тривале збройне насильство між державними органами влади та організованими збройними групами або між такими групами всередині держави (збройний конфлікт неміжнародного характеру).

Попри те, що в міжнародному гуманітарному праві (далі – МГП) немає загального визначення «міжнародного збройного конфлікту», МКС, посилаючись на загальну статтю 2 Женевських конвенцій 1949 року та відповідну судову практику МТКЮ, вважає «збройний конфлікт міжнародним за своїм характером, якщо він відбувається між двома і більше державами; це поширюється на часткову або повну окупацію території іншої держави незалежно від того, чи натрапляє ця окупація на збройний спротив чи ні».

Збройний конфлікт, що відбувається на території держави, «може стати міжнародним — або, залежно від обставин, мати міжнародний характер поряд із внутрішнім збройним конфліктом — якщо (і) інша держава втручається в цей конфлікт через свої війська (пряме втручання), або (ii) деякі учасники внутрішнього збройного конфлікту діють від імені іншої держави (непряме втручання)».

Щоб визначити, чи підпадає ситуація під ситуацію, МКС дотримується тесту «загального контролю», який був розроблений МТКЮ, відповідно до якого конфлікт є міжнародним, коли іноземна держава «відіграє роль в організації, координації або плануванні військових дій військової групи, на додаток до фінансування, навчання та оснащення або забезпечення оперативної підтримки цієї групи». Це дозволило МКС зробити висновок, що «міжнародний збройний конфлікт існує у випадку збройних дій між державами через їхні відповідні збройні сили або через інших учасників, які діють від імені держави».

Пряме втручання збройних сил держави або непряме втручання держави, що діє через посередників недержавних сил, може призвести до інтернаціоналізації неміжнародного збройного конфлікту, доки держави протистоять одна одній. Пряме та непряме втручання, яке не призведе до того, що дві держави протистоять одна одній, не зробить неміжнародний конфлікт міжнародним. Що стосується необхідного ступеня контролю іншої держави над недержавними силами, необхідного для встановлення того, чи збройний конфлікт неміжнародного характеру став інтернаціоналізованим, застосовується критерій «загального контролю», за яким держава може здійснювати необхідний ступінь контролю, якщо вона відіграє роль в організації, координації або плануванні

військових дій військового угруповання, на додаток до фінансування, навчання та оснащення або надання оперативної підтримки цій групі.

Відповідно до ст. 42 Положення про закони і звичаї війни на суходолі, яке є додатком до IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі від 18.10.1907, що набрала чинності для України 24.08.1991, територія визнається окупованою, якщо вона фактично перебуває під владою армії супротивника, окупація поширюється лише на ту територію, де така влада встановлена і здатна виконувати свої функції.

До моменту досягнення загального миру після припинення військових дій; або, у випадку збройного конфлікту неміжнародного характеру – до досягнення мирного врегулювання міжнародне гуманітарне право продовжує застосовуватися на всій території воюючих держав або, у випадку внутрішніх конфліктів, на всій території, яка знаходиться під контролем сторони, незалежно від того, чи відбуваються там фактичні бойові дії.

Викладене дозволяє зробити висновок, що з моменту установлення РФ з застосуванням збройних формувань контролю над об'єктами нафтогазовидобування України 19 лютого 2014 року та над територією АРК та м. Севастополя, включаючи військові об'єкти та органи державної влади, видачу РФ розпоряджень населенню, що проживає на території АРК та м. Севастополя та подальшу заміну державної влади на вказаній території Російською Федерацією, розміщення РФ військових сил на вказаній території з метою забезпечення влади РФ з 20 лютого 2014 року, розпочався міжнародний збройний конфлікт між Україною та РФ і наразі територія Криму знаходиться в стані продовжуваної військової окупації РФ. Відповідно до ч. 2 ст. 1 Закону України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” від 15.04.2014 № 1207-VII датою початку тимчасової окупації Російською Федерацією окремих територій України є 19 лютого 2014 року; Автономна Республіка Крим та м. Севастополь є тимчасово окупованими Російською Федерацією з 20 лютого 2014 року. Факт окупації Російською Федерацією частини території України – Автономної Республіки Крим та м. Севастополь встановлено і засуджено Генеральною Асамблеєю ООН, зокрема резолюціями 71/205 від 19.12.2016, 72/190 від 19.12.2017, 73/263 від 22.12.2018, 74/168 від 18.12.2019, 75/192 від 16.12.2020 про ситуацію з правами людини в Автономній Республіці Крим і м. Севастополь, Україна, а також резолюціями 73/194 від 17.12.2018, 74/17 від 09.12.2019 про проблему мілітаризації Автономної Республіки Крим і м. Севастополь, Україна, а також районів Чорного та Азовського морів. Також Європейським судом з прав людини встановлено, що з 27.02.2014 Російська Федерація здійснювала ефективний контроль над Кримом (п. 335 рішення Великої Палати ЄСПЛ у справі “Україна проти Російської Федерації” від 16.12.2020, заяви №№ 20958/14, 38334/18).

Факт широкомасштабних збройних зіткнень України з РФ через військове вторгнення РФ на територію України з 24 лютого 2022 року як з території РФ, так і з території Республіки Білорусь визнається РФ як «спеціальна військова операція». Факт вказаного вторгнення встановлено також рішеннями міжнародних організацій (резолюцією Генеральної асамблеї ООН ES-11/1

від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п.п. 1, 3 Висновку 300(2022) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п.п. 17, 18 Наказу від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього» (Україна проти РФ) та інші)».

Відповідно до указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022 в Україні введено воєнний стан, який наразі триває.

Згідно ч. 1 ст. 4 Женевської Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 (далі – Конвенція), особами, що перебувають під захистом цієї Конвенції, є ті, хто в будь-який момент та за будь-яких обставин опиняються, у разі конфлікту чи окупації, під владою сторони конфлікту або окупаційної держави, громадянами яких вони не є.

Відповідно до ч. 1, ч. 2, ч. 3 ст. 6 зазначеної Конвенції вона повинна застосовуватися з самого початку будь-якого конфлікту або окупації, зазначених у статті 2-й цієї Конвенції. На території сторін конфлікту застосування Конвенції припиняється після загального припинення бойових дій. На окупованій території застосування цієї Конвенції припиняється через рік після загального припинення бойових дій.

Згідно зі ст. 13 Конвенції положення частини II цієї Конвенції щодо загального захисту населення від деяких наслідків війни стосуються всього населення країн, які перебувають у конфлікті, без будь-якої дискримінації за ознакою, зокрема, раси, національності, релігійних або політичних переконань, і спрямовані на полегшення страждань, спричинених війною.

Згідно з ч. 1 ст. 27 Конвенції особи, що перебувають під захистом, мають право за будь-яких обставин, на особисту повагу, повагу до своєї честі. До них завжди слід ставитися гуманно й захищати їх, зокрема, від будь-якого акту насильства, залякування, від образ та цікавості натовпу.

Статтею 29 Конвенції передбачено, що сторона конфлікту, під владою якої є особи, що перебувають під захистом, відповідає за поведження своїх представників із цими особами, причому це не знімає особистої відповідальності з таких представників.

Відповідно до ст. ст. 31-32 Конвенції забороняється, зокрема: жодний примус фізичного чи морального порядку не може застосовуватися до осіб, які перебувають під захистом, зокрема з метою отримання від них або від третіх осіб якихось відомостей; застосування будь-яких заходів, які можуть завдати фізичних страждань або призвести до знищення осіб, що перебувають під захистом, які є під їхньою владою. Ця заборона поширюється не лише на вбивства, тортури, тілесні покарання, калічення та медичні чи наукові дослідження, які не викликані потребою лікування особи, що перебуває під захистом, а й на будь-яке інше brutальне поведження з боку як цивільних, так і військових властей.

Згідно з преамбулою Додаткового протоколу від 08.06.1977 до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних

конфліктів (Протокол I) (далі - Протокол) Високі Договірні Сторони підтверджуючи далі, що положення Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року та цього Протоколу повинні за всіх обставин цілком застосовуватися до всіх осіб, які перебувають під захистом цих документів, без яких-небудь несприятливих відмінностей, що полягають у характері чи походженні збройного конфлікту або у причинах, що висувуються Сторонами в конфлікті чи приписуються їм.

Згідно ст.146 Конвенції Високі Договірні Сторони зобов'язуються надати чинності будь-якому закону, необхідному для надання дієвих карних санкцій для осіб, які вчиняють, або наказують іншим учинити будь-яке серйозне порушення цієї Конвенції, визначеного в цій статті.

Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язується розшукати осіб, яких обвинувачено у вчиненні або в наказі вчинити такі серйозні порушення, і представляють таких осіб, незалежно від їхнього громадянства, перед своїми судами. Вона може також, якщо вона вважає це потрібним, і відповідно до положень свого законодавства, передати таких осіб для судового процесу іншій заінтересованій Високій Договірній Стороні за умови, що така Висока Договірна Сторона не має доказів, які давали б підстави для обвинувачення таких осіб.

Кожна Висока Договірна Сторона вживає заходів, необхідних для припинення всіх дій, які суперечать положенням цієї Конвенції, крім серйозних порушень визначених наступною статтею.

За будь-яких обставин обвинувачені особи користуються перевагами гарантій належного судового процесу та захисту, що надають не менше переваг, ніж ті, що обумовлені статтею 105, і ті, що впливають з Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року.

Згідно статті 147 Конвенції серйозні порушення, про які йдеться в попередній статті, становлять такі порушення, що охоплюють такі дії, якщо їх здійснено проти осіб або власності, які перебувають під захистом цієї Конвенції: умисне вбивство, тортури або нелюдяне поводження, зокрема біологічні експерименти, які умисно спричиняють великі страждання чи серйозні травми тілу чи здоров'ю, нелегальна депортація чи переведення або нелегальне ув'язнення особи, що перебуває під захистом, примушення особи, що перебуває під захистом, служити в збройних силах ворожої держави, або умисне відбирання в особи, що перебуває під захистом, прав на справедливий і офіційний судовий процес, рекомендований цією Конвенцією, захоплення полонених і широкомасштабне руйнування і привласнення власності, не виправдане воєнною необхідністю, і здійснюване незаконним чином і безцільно.

Згідно статті 51 Протоколу I:

1. Цивільне населення й окремі цивільні особи користуються загальним захистом від небезпек, що виникають у зв'язку з воєнними операціями. З метою здійснення цього захисту, на доповнення до інших застосовуваних норм міжнародного права, за всіх обставин слід дотримувати таких норм.

2. Цивільне населення як таке, а також окремі цивільні особи не повинні бути об'єктом нападів. Заборонено акти насильства чи загрози насильства, що мають головною метою тероризувати цивільне населення.

3. Цивільні особи користуються захистом, передбаченим цим розділом, за винятком окремих випадків і на такий період, поки вони беруть безпосередню участь у воєнних діях.

4. Напади невибіркового характеру заборонено. До нападу невибіркового характеру належать:

- а) напади, не спрямовані на конкретні воєнні об'єкти;
- б) напади, при яких застосовуються методи або засоби ведення воєнних дій, які не можуть бути спрямовані на конкретні воєнні об'єкти; або
- с) напади, при яких застосовуються методи або засоби ведення воєнних дій, наслідки яких не можуть бути обмежені, як це вимагається згідно з цим Протоколом; і які, таким чином, у кожному такому випадку поразяють воєнні об'єкти й цивільних осіб або цивільні об'єкти, не розрізняючи їх.

5. Серед інших належить вважати невибілковими такі види нападів:

- а) напад шляхом бомбардування будь-якими методами або засобами, при якому як єдиний воєнний об'єкт розглядається ряд явно пов'язаних один з одним і розрізняваних воєнних об'єктів, розміщених у місті, у селі чи в іншому районі, де сконцентровані цивільні особи або цивільні об'єкти; і
- б) напад, котрий, як можна очікувати, попутно потягне за собою втрати життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб та шкоду цивільним об'єктам, або те й інше разом, які були б надмірними щодо конкретної і безпосередньої воєнної переваги, якої передбачається таким чином досягти.

6. Заборонено напади на цивільне населення або на окремих цивільних осіб у порядку репресалій.

7. Присутність або пересування цивільного населення або окремих цивільних осіб не повинні використовуватись для захисту певних пунктів або районів від воєнних дій, зокрема у спробах захистити воєнні об'єкти від нападу або прикрити воєнні дії, сприяти чи перешкодити їм. Сторони, що перебувають у конфлікті, не повинні направляти пересування цивільного населення або окремих цивільних осіб з метою спробувати захистити воєнні об'єкти від нападу чи прикрити воєнні операції.

8. Будь-яке порушення цих заборон не звільняє сторони, що перебувають у воєнному конфлікті, від їх правових зобов'язань щодо цивільного населення й цивільних осіб, у тому числі від зобов'язань вживати запобіжних заходів, передбачених у статті 57.

Відповідно до вимог ч.ч. 1, 2 ст. 75 Протоколу тією мірою, якою їх торкається ситуація, зазначена у статті 1 цього Протоколу, з особами, які перебувають під владою сторони, що бере участь у конфлікті, і не користуються сприятливим ставленням згідно з Конвенціями або згідно з цим Протоколом, за всіх обставин поводяться гуманно, і вони, як мінімум, користуються захистом, передбаченим у цій статті, без будь-якої несприятливої різниці, заснованої на ознаках раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи віросповідання, політичних

або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи іншого статусу або на яких-небудь інших подібних критеріях. Кожна сторона має з повагою ставитися до особи, честі, переконань та релігійних обрядів усіх таких осіб. Заборонені й будуть залишатися забороненими в будь-який час і в будь-якому місці такі дії, незалежно від того, чиняться вони представниками цивільних чи воєнних органів: а) насильство над життям, здоров'ям і фізичним та психічним станом осіб, зокрема: а.1) вбивство; а.2) катування всіх видів - фізичні чи психічні; а.3) тілесні покарання; а.4) каліцтво; б) знущання над людською гідністю, зокрема, принижуюче й образливе поводження, примус до проституції чи непристойне посягання в будь-якій його формі; с) взяття заручників; d) колективне покарання; е) погрози вчинити будь-яку з вищезазначених дій.

24 лютого 2022 року о 5 годині Президент Російської Федерації оголосив рішення про початок військової операції в Україні.

У подальшому, цього ж дня, Збройними Силами РФ, які діяли за наказом керівництва РФ і ЗС РФ, віроломно здійснено пуски крилатих та балістичних ракет по аеродромам, військовим штабам і складам ЗС України та цивільним об'єктам, а також підрозділами ЗС та інших військових формувань РФ здійснено широкомасштабне вторгнення на територію суверенної держави Україна.

У період із 5 години 24 лютого 2022 року та до цього часу підрозділи ЗС та інших військових формувань РФ здійснюють спроби окупації українських міст, які супроводжуються бойовим застосуванням авіації, артилерійськими та ракетними ударами, а також застосуванням броньованої техніки та іншого озброєння. При цьому вогневі удари здійснюються по об'єктам, які захищені нормами міжнародного гуманітарного права, чим розпочали активну фазу ведення агресивної війни проти України.

У зв'язку з чим, Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022 в Україні введено воєнний стан з 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб, який в подальшому неодноразово продовжено, останній раз Указом Президента України від 06 лютого 2023 року № 58/2023 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 07 лютого 2023 року № 2915-ІХ, строк дії воєнного стану продовжено з 05 години 30 хвилин 19 лютого 2023 року на 90 діб.

Для реалізації злочинного наміру щодо спроб окупації території України, серед інших був залучений військовий підрозділ ЗС РФ, в якому проходить службу військовослужбовець РФ Дударєв Олександр Володимирович, а саме 74-а окрема мотострілецька бригада 41 загальновійськової Червонопрапорної армії ЗС РФ (в/ч 21005).

На вказану особу співучасниками злочину з числа військового командування покладено обов'язки щодо безпосереднього ведення бойових дій, а саме здійснення вогневого ураження військових цілей та об'єктів цивільної інфраструктури, які завідомо не є військовими цілями, на території України.

Останній, усвідомлюючи тяжкі наслідки своїх дій, у тому числі у вигляді загибелі та поранення цивільних осіб, погодився їх виконувати.

09 березня 2022 року військовослужбовці Російської Федерації, в тому числі 74-ої окремої мотострілецької бригади 41 загальновійськової Червонопрапорної армії ЗС РФ (в/ч 21005), в складі якої перебував Дударев Олександр Володимирович, тимчасово зайняли с. Лукашівка Чернігівського району Чернігівської області, де перебували до 30.03.2022.

Так, 14 березня 2022 року, близько 12 години, точний час досудовим розслідуванням не встановлено, військовослужбовець ЗС РФ Дударев Олександр Володимирович, за попередньою змовою з невстановленим на даний час досудовим розслідуванням військовослужбовцем ЗС РФ, будучи озброєними вогнепальною зброєю невстановленого зразка, перебуваючи в тимчасово зайнятому збройними силами РФ селі Лукашівка Чернігівського району Чернігівської області, зайшли до приватного господарства, яке розташоване на вул. Папанівців, буд. 4, яке не є військовим об'єктом, де мешкала цивільна особа Лютий Микола Миколайович, з метою отримання від останнього відомостей про розташування позицій військовослужбовців ЗСУ.

Після цього, перебуваючи у приміщенні житлового будинку, Дударев О.В., діючи умисно, за попередньою змовою з невстановленим на даний час військовослужбовцем ЗС РФ, у порушення вимог ст. ст. 4, 27, 29, 31, 32, 147 Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949, статей 51, 75 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 08.06.1977, усвідомлюючи явну злочинність власних дій, здійснили незаконне затримання Лютого М.М., а саме умисно позбавили його можливості вільно пересуватись, протиправно перешкоджаючи йому обирати за своєю волею місце знаходження та застосовуючи фізичне насильство, невстановлений на даний час військовослужбовець ЗС РФ наніс не менше трьох ударів відкритою долонею в область голови потерпілого, а в подальшому здійснив два постріли з вогнепальної автоматичної зброї невстановленого зразка під ноги Лютому М.М.

В подальшому, Дударев О.В., діючи умисно, за попередньою змовою з невстановленим на даний час військовослужбовцем ЗС РФ, наказав Лютому М.М. вийти з житлового будинку на територію прилеглої земельної ділянки, що останній і зробив. Знаходячись на території прилеглої земельної ділянки Дударев О.В. за попередньою змовою з невстановленим на даний час військовослужбовцем ЗС РФ, продовжуючи свої незаконні дії, здійснили поштовх Лютого М.М. в область тулубу, внаслідок якого потерпілий впав на землю, та почали наносити йому численні удари ногами по тулубу та кінцівкам.

В цей час, Дударев О.В., з метою реалізації єдиного умислу, наніс Лютому М.М. не менше одного удару прикладом автомату в область голови, погрожуючи при цьому йому позбавленням життя, чим спричинив потерпілому тілесні ушкодження у вигляді перелому лобного відростка виличної кістки справа, які, відповідно до висновку судово-медичного експерта, відносяться до

категорії легких тілесних ушкоджень, що спричинили короточасний розлад здоров'я.

Одночасно з цим, невстановлений на даний час досудовим розслідуванням військовослужбовець ЗС РФ, продовжуючи реалізацію єдиного умислу, здійснив постріл з вогнепальної автоматичної зброї невстановленого зразка в область правого стегна Лютого М.М., чим спричинив потерпілому тілесні ушкодження у вигляді ран м'яких тканин верхньої третини правого стегна та правого кульшового суглобу, які, відповідно до висновку судово-медичного експерта, відноситься до категорії легких тілесних ушкоджень, що спричинили короточасний розлад здоров'я.

Таким чином, військовослужбовець ЗС РФ Дударєв О.В., діючи за попередньою змовою з невстановленим на даний час військовослужбовцем ЗС РФ, умисно здійснив інше порушення законів та звичаїв війни, а саме нелегальне ув'язнення (незаконне затримання) цивільної особи, що перебуває під захистом, погрозу вбивством, нанесення ударів та спричинення тілесних ушкоджень Лютому М.М., чим порушив вимоги ст.ст. 4, 27, 29, 31, 32, 147 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 та ст. 51, ст. 52, ч.ч. 1, 2 ст. 75 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 08.06.1977.

Таким чином, Дударєв Олександр Володимирович підозрюється в іншому порушенні законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вчиненому групою осіб за попередньою змовою, тобто у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28 ч. 1 ст. 438 КК України.

**Прокурор у кримінальному провадженні –
прокурор відділу протидії злочинам,
вчиненим в умовах збройної агресії,
Чернігівської обласної прокуратури**

Ярослав АВДІЄНКО